

Hoogheemraadschap van
Rijnland

RECREATIEF MEDEGEBRUIK

evaluatie beleid vanaf 2012

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE.....	2
1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Doel	3
1.3 Aanpak	3
2. Visie, ambitie en ontwikkelingen	4
2.1 Visie en ambitie	4
2.2 Ontwikkelingen bij waterschap, provincies en algemeen	4
3. Kosten en baten.....	7
3.1 Voorbeelden van financiële bijdragen aan maatregelen tbv recreatie	7
3.2 Wat heeft de bijdrage opgeleverd	8
4. Conclusies en aanbevelingen	10
4.1 Conclusies	10
4.2 Aanbevelingen	10
Bijlage 1. Recreatief medegebruik bij andere waterschappen en standpunt Unie van Waterschappen	11

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In 2012 is het beleidskader voor recreatief medegebruik van het hoogheemraadschap van Rijnland door de VV vastgesteld. "Samen naar een meer beleefbaar watersysteem." (Corsa nr. 12.59893) Dit is het eerste beleid voor recreatief medegebruik dat Rijnland heeft opgesteld. Destijds is voorgesteld om dit beleid na 2 jaar te evalueren.

Het opstellen van het WBP 5 heeft er toe geleid dat het momentum is aangebroken om nu te evalueren en over het vervolg na te denken. Bij de ter inzage legging van het WBP5 zijn 8 zienswijzes ingediend waarbij er bij 4 benadrukt werd dat het Hoogheemraadschap van Rijnland zich actiever moet opstellen ten aanzien van recreatie. In het WBP5 is om die reden opgenomen dat wij aan het begin van de planperiode onze nota 'recreatief medegebruik' zullen herzien, waarin we onder andere de verbindende rol nader zullen uitwerken.

1.2 Doel

Het doel van de evaluatie is om scherp te krijgen:

- of het heeft opgeleverd waarvoor het bedoeld was.
- wat het heeft gekost in geld en tijd.

Het uiteindelijke doel is om met de conclusies en aanbevelingen uit de evaluatie nieuw beleid te formuleren in de vorm van een position paper.

1.3 Aanpak

Aandachtspunten voor de evaluatie zijn de kosten, de tijd die ermee gemoeid is voor het personeel van Rijnland en wat het Rijnland heeft opgeleverd. Allereerst is geïnventariseerd bij verschillende medewerkers welke kosten er zijn gemaakt en vanuit welke budgetten deze zijn betaald. Wat het heeft opgeleverd is geformuleerd op basis van gesprekken met verschillende partijen.

Figure 1 Wandelen en vissen Braassemermeer

2. Visie, ambitie en ontwikkelingen

2.1 Visie en ambitie

Uitgangspunt van ons beleid uit 2012 is dat Rijnland zich opstelt als een open en toegankelijke organisatie die meedenkt vanuit kennis en kunde. Rijnland denkt mee met initiatiefnemers en biedt belanghebbenden of medeoverheden de mogelijkheid om aan te haken bij projecten van Rijnland. Het is daarvoor wel van belang dat enkele randvoorwaarden, als veiligheid, financiën en beheer en onderhoud op orde zijn. Hiervoor is een toetsingskader geformuleerd.

In het beleidsdocument is de visie van Rijnland als volgt geformuleerd:
Recreatief medegebruik is geen kerntaak van Rijnland, maar het leveren van een bijdrage aan het creëren van extra kansen voor recreatie heeft voor ons een duidelijke meerwaarde.

Hierin is de ambitie als volgt geformuleerd:
Wij faciliteren en stimuleren initiatieven voor recreatief medegebruik op een structurele manier, maar onze kerntaken blijven leidend. Synergie bevorderen en werk met werk maken.

2.2 Ontwikkelingen bij waterschap, provincies en algemeen

In 2014 heeft de **Unie van Waterschappen** het standpunt ingenomen dat het openstellen van paden langs oevers en dijken een meerwaarde heeft om aan de burger te laten zien wat de waterschappen doen. Verschillende waterschappen hebben beleid geformuleerd voor recreatief medegebruik. In met name de financiering hiervan verschillen de waterschappen. Zie bijlage 1.

Daarnaast heeft de Unie van Waterschappen in 2016 een themagroep waterrecreatie opgericht. Hierin worden ervaringen uitgewisseld over hoe verschillende waterschappen om gaan met recreatie. En heeft de Unie van Waterschappen zitting in het bestuur van de Stichting Waterrecreatie Nederland.

In 2015 is er binnen Rijnland een scherpere rol voor **omgevingsmanagers** gecreëerd. Zij hebben als opgave om ideeën uit de omgeving op te halen in de planvormingsfase van projecten. Daarnaast zijn er relatiebeheerders per gemeente en accounthouders per provincie aangesteld met een opgave om meekoppelkansen te benutten.

In het **Coalitieakkoord 2015 – 2019** is het volgende geformuleerd:

“Water verbinden met andere maatschappelijke opgaven

Door samen te werken met onze omgeving kun je maatschappelijke meerwaarde creëren. Concreet willen wij:

- Bij projecten in een vroeg stadium (pre-plan fase) het gesprek aangaan met de omgeving. Dan worden de kansen zichtbaar om door opgaven te verbinden meerwaarde te scheppen. Denk aan natuur, recreatie en landbouw; of aan ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit.”

Vanaf 2016 is Rijnland verantwoordelijk voor het **vaarwegbeheer** van de doorgaande recreatieve vaarwegen (ca 50 km). Dit betekent dat Rijnland als extra taak heeft gekregen het op diepte houden van de vaarwegen en de bediening en instandhouding van de in betreffende vaarwegen gelegen sluizen specifiek voor de recreatievaart.

Eigendom en De keur

Destijds is gekozen voor de term recreatief medegebruik. Doordat we spreken over "medegebruik" straalt Rijnland uit dat het onze keringen, watergangen e.d. zijn. Dit is veelal niet het geval. Regelmatig is een andere partij eigenaar. In navolging van de Keur heeft Rijnland de laatste jaren een andere aanpak gekozen. De Ja, tenzij kijk. Als je dit doortrekt zou gesteld kunnen worden dat de eigenaar mag doen met zijn eigendom wat hij wenst, tenzij het functioneren van het watersysteem in gevaar komt. Rijnland ziet graag recreatie op en rond het water en indien het meerwaarde heeft kunnen wij een financiële bijdrage leveren.

Waterplanten versus waterrecreatie

In de afgelopen jaren is het doorzicht in Rijnlands boezemwater toegenomen. Onderzoek heeft aangetoond dat dit niet alleen te maken heeft met de verbeterde waterkwaliteit, maar ook met de komst van de Quagga mossel in Nederland. Deze mosselen filteren algen en zwevend stof uit het water, waardoor het water helder wordt. In sommige plassen in Rijnlands boezem dringt het licht nu zelfs tot op de bodem door waardoor ondergedoken waterplanten een betere kans krijgen om te ontwikkelen. Dit is goed voor het ecologische welzijn van het ecosysteem. Echter de aanwezigheid van planten kan door recreanten, visserij of (plezier-) scheepvaart als hinderlijk worden ervaren. Juridisch is Rijnland niet verantwoordelijk voor het verwijderen van waterplanten waar recreanten last van hebben. Echter gezien onze maatschappelijke verantwoordelijkheid zou Rijnland hier maatregelen kunnen nemen om overlast te voorkomen. Recent is onderzocht hoe groot de overlast van waterplanten in Rijnlands beheergebied is. Momenteel lijkt er nog geen probleem te zijn, in de toekomst zou dit wel kunnen ontstaan. Er wordt gewerkt aan een protocol hoe Rijnland om zou kunnen gaan met waterplanten overlast. Als dit protocol maatregelen beschrijft die tot extra kosten leiden of tot het uitvoeren van taken die niet tot onze kerntaken behoren dan zal deze voorgelegd worden aan het bestuur.

Provincie Noord-Holland heeft een subsideregeling Groen. Waar ook recreatie onder valt. Denk aan verbeteren recreatieve verbindingen (aanleggen van fiets- en wandelpaden) of straatmeubilair behorende bij TOP's (toeristische overstappunten).

- * Deze loopt van 2013-2017

- * 50 % cofinanciering is een vereiste

- * minimale bijdrage is € 5000,- en maximale bijdrage is € 1.000.000,-

- * 10% van de kosten mag als voorbereidingskosten (uren) opgevoerd worden.

Provincie Zuid-Holland werkt met landschapstafels

Tot 1 juni 2016 was de uitvoeringsregeling Groen geldig in Zuid-Holland. Hier kon subsidie aangevraagd worden voor het wandelroutenetwerk, fietsknooppuntensysteem en Toeristische overstappunten. Met ingang van 1 juni zijn deze subsidieparagrafen vervallen. Dit omdat de provincie Zuid-Holland de beschikbare middelen voor Groen en recreatie beschikbaar stelt via de landschapstafels. Deze landschapstafels stellen gebiedsprogramma's op waar de provincie financiële bijdrage aan toe heeft gekend.

Figure 2 Zwemsteiger kadeverbetering Polder Oudendijk

3. Kosten en baten

3.1 Voorbeelden van financiële bijdragen aan maatregelen tbv recreatie

In een VV mededeling (Corsa 12.61294) is aangegeven dat er € 50.000,- per jaar en 200-250 uur voor coördinatie beschikbaar is. Dit budget is bedoeld om recreatief medegebruik bij (eigen) projecten en werkzaamheden te agenderen, te faciliteren en te stimuleren. Dit bedrag is bedoeld naast middelen in projecten en niet in plaats van.

In onderstaande tabel is opgenomen welke maatregelen er zijn uitgevoerd in relatie tot uitvoeringsprojecten of ter stimulering van recreatie in het algemeen. Hieruit is te lezen dat het budget van € 50.000,- per jaar in de periode 2012-2015 is uitgegeven tot een bedrag van ruim €33.000,-.

Project/activiteit	Maatregel	Projectkosten (P:) of Recreatiebudget (R:)
Kadeverbetering Polder Oudendijk	Zwemsteiger (fig 2) waarvan het beheer na realisatie is overgedragen aan gemeente Kaag en Braassem	P: € 10.000
Integrale aanpak kadeverbetering en groot onderhoud Polder Oudendijk	Gemeente vervangt fietspad/bankjes	P: capaciteit
Watergebiedsplan Reeuwijk	Lage bruggen verwijderen ivm kanoroute in gemeente Bodegraven-Reeuwijk	P: € 5000,- van de € 10.000,- totaal
Woudsedijk kadeverbetering	vissteigers voor wedstrijdvisser	R: € 4500,- van de € 14.000,- totaal
IJsseldijk Gouda	Aanleg struinp pad langs de Goejanverwelledijk. Beheer en onderhoud van struinp pad zal door Rijnland gedaan worden.	P: 80.000,-
stedelijk waterplan Hillegom-Rijnland (2008 – 2013)	Realisatie kano overstap voorziening Oosteinderbrug ivm plaatsing dam	P: € 6594,50
	kano overstapvoorziening Braassemermeer. Bijdrage aan gemeente Nieuwkoop en de gemeente Alphen aan den Rijn	R: € 3333,- van de € 10.000,- totaal
	Tegelpad bij sluisje Papenveer	R: 1700,-
	Verwijderen van los zwevende waterplanten in Kagerplassen	R: 450,-
	Verdiepen van de vaargeul tbv VVV Boskoop. RESERVERING	R: € 16.800,- van de € 33.600,-
Kadeverbetering Aalsmeer	Trailerhelling wordt als op- en afrit gezien die we altijd mee ophogen met de dijk	P: € 41.750,-
KRW2 Langeraarse plassen	Recreatieterrein bij natuurvriendelijke oever. In gesprek met gemeente over wie betaald.	PM
Totaal excl capaciteit en onbekenden		R: € 33.378,- P: € 136.750,-

3.2 Wat heeft de bijdrage opgeleverd

Bij de beslissing om al dan niet een financiële bijdrage te doen aan een maatregel is gebruik gemaakt van onderstaand toetsingskader zoals geformuleerd in het beleidsdocument "Samen naar een meer beleefbaar watersysteem".

Toetsingskader

Bij het nemen van beslissingen over het al dan niet uitvoeren van een initiatief is onderstaand toetsingskader leidend. Hoe meer vragen met ja beantwoord worden, des te meer kans dat Rijnland tijd en energie in het plan steekt.

- Zijn er eerder gemaakte afspraken?
- Versterkt het initiatief onze kerntaken?
- Heeft het plan draagvlak bij onze partners?
- Zijn de afspraken over (de financiering van) aanleg, beheer en onderhoud rond?
- Zijn veiligheid en aansprakelijkheid goed te regelen?
- Vergroot het initiatief onze bekendheid en/of versterkt het ons imago?

Om in beeld te krijgen of de recreatieve voorziening waar een bijdrage aan is geleverd iets heeft opgeleverd voor de ingelanden is hieronder per bijdrage beschreven of er een meerwaarde is geweest.

Kano overstapvoorziening gemeente Kaag en Braassem (fig 3)

De kano steigers zijn aangebracht bij o.a. Westeinde, Galgekade en Wijde AA. De steigers zijn onderdeel van de kanoroutes die in kaart zijn gebracht door VVV het Groene Hart in samenwerking met het Intergemeentelijk overlegorgaan Rijnstreekberaad en de Alphense Kanovereniging De kromme aar. Gemeente Kaag en Braassem werkt aan een watervisie waar deze kanoroutes in wordt opgenomen. Vanuit de gemeente is aangegeven dat deze kanoroutes een onmiskenbaar onderdeel zijn van de recreatieve waarde van het groene hart en het plassen gebied. Vanuit ondernemers worden (cultuur)historische tochten aangeboden aan recreanten.

Vissteigers voor wedstrijdvisser

Er is een bijdrage geleverd aan 25 steigers op 20 meter afstand van elkaar aan de Leidse Vaart, langs de Woudse dijk. De Woudse dijk werd verstevigd door het Hoogheemraadschap van Rijnland. Vanuit de sportvisserij is er de wens om wedstrijdvisserij beter te faciliteren. Deze wens en actie samengevoegd heeft geleid tot de aanleg van vissteigers. Momenteel is dit project in uitvoering. Over het gebruik kan dus nog geen uitspraak worden gedaan. Echter er zijn plannen voor het organiseren van wedstrijden dus naar verwachting zullen de steigers goed gebruikt worden. De volgende partijen hebben bijgedragen aan de financiering Sportvisserij Nederland, Sportvisserij MidWest Nederland en Hengelsportvereniging (HSV) De Brasem.

Tegelpad bij sluisje

Bij Sluis Papenveer is vanuit het recreatiebudget een tegelpad aangelegd. Het padje wordt gebruikt als er gesloten wordt. Het is ook aangelegd voor de veiligheid denk aan uitglijden bij nat weer.

Waterplanten Kagerplassen

Vanuit het Watersportverbond kwamen in 2015 meldingen van overlast door waterplanten. Om een beeld te krijgen van de hoeveelheid aan waterplanten is in de zomer van 2015 een boot ingezet om drijvende waterplanten te verwijderen. Dit is een eenmalige actie geweest. Er zijn zeer weinig waterplanten gevonden.

Uit bovenstaande voorbeelden kan opgemaakt worden dat de financiële bijdragen die er gedaan zijn als positief zijn ervaren door de gebruikers. Omdat er niet veel bekendheid is gegeven aan het budget zijn er niet erg veel voorbeelden te noemen.

Figure 3 kano overstapvoorziening gemeente Kaag en Braassem

4. Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Van het bedrag van €50.000,- dat jaarlijks ter beschikking is gesteld, is slechts €33.378,- uitgegeven in de jaren 2013-2016. Het merendeel van de financiële bijdrage is betaald uit de projectkosten voor waterschapswerkzaamheden. Cofinanciering heeft bijna overal plaatsgevonden. Wat betreft capaciteit het volgende. Na het tot standkomen van het beleid in 2012 is er geen trekker van dit onderwerp geweest. De opdrachtgever heeft het onderwerp in zijn portefeuille gehad. Het onderwerp is nauwelijks actief intern en extern gecommuniceerd. In 2015 is het onderwerp opgepakt door een coördinator en door de omgevingsmangers. Vanwege onvoldoende trekkerschap is de ambitie om initiatieven voor recreatief medegebruik op een structurele manier te stimuleren en te faciliteren niet voldoende bereikt. De onderdelen die wel gerealiseerd zijn worden positief ontvangen door de gebruikers.

4.2 Aanbevelingen

Behoud de rol van coördinator ter stimulering van recreatie op en rond het water. Blijf voor stimuleringsbijdragen op de begroting zorgen om het realiseren van recreatiemogelijkheden op en rond het water van de grond te krijgen. Stel eventueel het gereserveerde bedrag van € 50.000,- per jaar in de vorm van subsidie beschikbaar met daarbij de nodige voorschriften en de nodige communicatie. Stel spelregels voor de waterschapper op die als handvat kunnen dienen. Communiceer intern en extern over het onderwerp. Gebruik in plaats van de term recreatief medegebruik de titel "Recreatiemogelijkheden op en rond het water".

Figure 4 Zeilwedstrijd Braassemermeer

Bijlage 1. Recreatief medegebruik bij andere waterschappen en standpunt Unie van Waterschappen

Bijlage 1..1 Waterschap Vallei en Veluwe

Er is een Subsidieverordening voor recreatief medegebruik, cultuurhistorie en sponsoring. Beschikbaar is € 100.000,- per jaar voor derden. Per aanvraag/jaar wordt er max bijgedragen € 5000,-. Dit betreft 30% cofinanciering. Naast deze cofinanciering gaat er ook geld naar de eigen projecten. Tevens is 0,6 FTE voor coördinatie beschikbaar.

Bijlage 1..2 AGV/Waternet

Jaarlijks budget voor recreatief medegebruik is €177.500 en voor cultuurhistorie €177.500. In totaal € 355.000 per jaar. AGV kan deze budgetten aanwenden voor eigen projecten, of om mee te betalen aan passende initiatieven van derden. 1 FTE voor coördinatie beschikbaar gesteld.

Bijlage 1..3 Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden

December 2015 is de Nota Recreatief medegebruik, Samen naar een meer beleefbaar en beheersbaar watersysteem in het DB vastgesteld. Er is geen budget aan verbonden. Kosten werden voorheen onttrokken aan budgetten voor o.a. onderhoud watersysteem, voorlichting, cultuurhistorie. Voor een project als een trekpuntje wordt er apart budget aangevraagd. 2016 is het jaar voor de verdiepingsslag van het beleid.

Bijlage 1..4 Wetterskip Frsylan

Friesland viel destijds onder de categorie van economisch achter gebleven gebieden en kon daarom aanspraak maken op de Langman Gelden (gasbaten). Daarnaast had de provincie aandelen NUON verkocht waardoor zij zelf ook voldoende geld hadden. Er werd besloten om een Programma voor de Friese meren op te zetten met een looptijd van 2011 – 2015, bestaande uit 3 lijnen:

- Grenzeloos varen
- Duurzaamheid en ecologie
- Besteding aan de wal

Voor het Friese merenproject werd € 450 miljoen beschikbaar gesteld. Insteek/visie van betrokken was dat Friesland HET watersport Mekka zou worden van West Europa. Er werden 2 opgaves samengevoegd. Vanuit het waterschap het veilig maken van de kades (3500 km aan regionale waterkering) en vanuit de provincie de werkgelegenheid aanjagen middels recreatie en toerisme bevordering. Provincie Friesland werkte met 10 FTE aan het project. Wetterskip met 1 coördinator die hier 300 u op jaarbasis voor had en enkele projectmedewerkers

Bijlage 1..5 Unie van Waterschappen

De Unie heeft twee onderzoeken laten doen, in 2010 en 2008, naar het faciliteren van recreatief medegebruik door de waterschappen. En in 2014 een standpunt ingenomen. In 2010 heeft de Unie van Waterschappen het rapport Hindernissen voor wandelaars uitgebracht. De conclusie van dit onderzoek is dat de waterschappen de onderhoudspaden die ze hebben openstellen voor wandelaars. In 2008 is een onderzoek uitgevoerd naar de openstelling van schouw- en onderhoudspaden, op basis van interviews bij acht waterschappen. Het rapport deed zes aanbevelingen aan de waterschappen, waarvan de belangrijkste waren:

- eigen beleid formuleren voor recreatief medegebruik;

-
- proactieve omgang met aangrenzende grondeigenaren;
 - maatregelen nemen ter voorkoming van overlast;
 - maatregelen nemen om aansprakelijkheid van het waterschap voor schade voor recreanten of voor aangrenzende bedrijven of omwonenden te voorkomen;
 - overleg met bestuurders op provinciaal niveau
 - samenwerking met recreatieve belangenbehartigers om netwerkeffecten te versterken.

2014 Unie standpunt

Openstellen van paden langs wateroevers en dijken is voor de waterschappen een mogelijkheid om aan de burger te laten zien wat we doen. Daardoor krijgen burgers ook beter inzicht in de investeringen die het waterschap doet met belastinggeld. Faciliteren van recreatief medegebruik draagt bij aan het verkleinen van de awareness gap, die naar voren komt in de OECD studie 'Watergovernance in the Netherlands: Fit for the Future?'. Het behoort niet tot de kerntaken van het waterschap om recreatieve voorzieningen te financieren, maar als beheerder van de waterlopen en dijken hebben we wel mogelijkheden om recreatie op en rond het water te faciliteren.

Voor provincies is het openstellen van oeverpaden en waterkeringen van belang om de toeristische voorzieningen te verbeteren.

In de jaarlijkse waterschapsbenchmark Waterschapspeil wordt meegenomen hoeveel (% , kilometer) schouw- en oeverpaden zijn opengesteld. Een van de aanbevelingen uit de Initiatiefnota is daarmee door de Unie overgenomen.